

Az evangéliumok nőalakjai.

Irta: J. Haller, freudenstadti dékán. — Második kiadás.
(Folytatás.)

Ötödik csoport.

Betegségben szenvedő nők.

Egynek kivételével az eddigiekben kimerítettük azon nők számát, akiket névszerint sorolnak fel az evangéliumok. Ezek egyuttal azon nők, akiknek legtöbbje tartósabban Jézus közelségében élt, vagy pedig, mint anyja vagy követője, neki szolgálatot teljesített. Természetesen nem mintha Jézus is nem tett volna sokat javukra, egyszer lelkieken, máskor külső dolgaikban. Viszont, amit ezen nők tettek érte, nem volt egyéb a Jézus iránt érzett hálájuk megnyilatkozásánál az ő sokrendbeli jótetteiért. Ezenkívül azonban elég tekintélyes azon nők száma is, akik bár futólag Jézussal érintkezésbe kerültek, de akik mind érezték segítő erejét. Voltak: *betegségben szenvedő nők* (5. csoport), *halállal* (6. csoport) és *bűnnel terheltek* (7. csoport). Mindezek a szenvedő nők, akikről itt szó van, Jézus közbelépésére szabadulást nyertek, meggyógyultak, vigasztalás és élet lőn számukra.

Már találkoztunk olyan *beteg* asszonyokkal, akiknek megadtott az, hogy részesülhettek Jézus rendkívüli gyógyító eljárásában: Péter napa, Mária Magdaléna, Johanna és Zsuzsánna voltak ilyenek. Ezenkívül még három elbeszélésben értesülünk beteg nők meggyógyulásáról: a vérfolyásban szenvedő asszony, a meggörcbült asszony, a kananeai asszony és leánya történetében.

1. A *vérfolyásban* szenvedő asszony esetét a három első evangélium beszéli el (Mát. 9,20—22, Márk 5,25—34, Luk. 8,43—48). Nagyon beteg asszonyról van itt szó. Fájdalmai 12 év óta gyötrik; ennek következtében elszegényedett, semmiféle gyógykezelés nem segített rajta, sőt orvosi tudatlanság és kiméletlenség súlyosbították helyzetét. Hallott már Jézus tetteiről s nagy megalázkodással közeledik most feléje, de azzal a szilárd hittel, hogy Jézus csodás ereje

enyhületet szerez neki. És nem szégyenül meg. Ő maga annyira lehetetlennek véli a javulást, hogy először nem merészel Jézus elébe lépni. Azonban Jézus előtt nyilvánvaló ez asszony hite s békével engedi el magától. Hányszor kell asszonyoknak nagy kinok között szenvedniök, de még akkor is, ha hosszas fájdalmak elgyengítették, — láthatjuk — milyen erős lehet hite egy asszonynak.

2. Hasonló gyógyítási eset fenntartását köszönhetjük Lukács evangélistának (13, 10—17): a betegségnek lelke vala egy asszonyban, meg volt *görbülve* és sem feltekinteni, sem felegyenesedni nem tudott; szombatnapon gyógyította meg Jézus a zsinagógában kezének rávetésével s feloldó szavával, anélkül, hogy az asszonyt erre különösebben kérte volna. Bizonyára Jézus szánalmat érzett e nyomorútt asszony iránt s a részvét indította arra, hogy segítsen rajta. 18 évig szenvedett szegény. És dicsőíté Istent, míg a zsinagógafőnök haraguvék a szombatnap megszenteltségtelenítéséért. Hosszas szenvedés után Ábrahámnak egy leánya ime részesülhetett az Ur Jézus segélynyújtásában.

3. De Jézus nemcsak Izrael leányainak sietett megmenlésére, a szabadulás pogány nőknek is juthatott osztályrészül. Ezt igazolja a *kananeai* asszony és leányának története (Mát. 15, 22—28, Márk 7, 24—30). Máté azt állítja, hogy Tirus és Sidon vidékéről való asszony. Márk görög vagy sziro-feniciainak mondja. Eszerint hazája hihetőleg a Libanon és Antilibanon között volt; a görög nyelvet is beszélte, de Föniciában lakott. Mivel a föniciabelieket az Ószövetség szűkebb értelemben vett kananeitáknak nevezi, itt is föniciai asszonyra kell gondolnunk. Első eset, hogy Jézus pogány nővel állt szemben. Két nyomorútt, akiknek a pogányok közül legelőször Jézus segítségükre megy. Az anya is együtt szenved leányával. A leány még serdülő kora, Márk „leányká“-nak, „gyermek“-nek nevezi (7, 25 és 30, legalább is a görög szövegben). Igen nehéz kórban szenvedett. Milyen vigasztalan állapot a jelenben, mennyire reménytelen kilátás a jövőre. Jézus csak az anyát látja, a gyermeket egyáltalán nem. De az anya oly erős hitében, annyira lankadatlan a kérésben, hogy Jézus nem hagyja ott kétségbeejtő helyzetében, hanem segít rajta. Jézus komoly próbára tette, de az egyszerű pogány asszony olyan tántoríthatatlan maradt, hogy hitének nagyságáról Jézus feltétlenül meggyőződhetett. Minél kevesebbet foglaltoskodott pogányokkal Jézus földi pályája idején, annál inkább kell örvidenünk ezen történetnek, amelyben a szenvedő pogány nők Jézus könyörülő szeretetében részesültek. Azt is látjuk ebből,

hogy pogány nők, akiket gyakran a korlátoltság jellemez, nem érzéketlenek a jézusi adományok iránt, az ő hitére pedig teljes mértékben képesek. Végül láthatjuk, hogy a pogány anyának is a szíve mennyire telve van gyermekének szerelmével.

A felsoroltakon kívül bizonyára még más nők is részesültek Jézus rendkívüli gyógyító erejének kiadásában. Az evangéliumok tesznek említést arról, hogy a betegek egész csoportjait vitték hozzá s ő meggyógyította azokat. Asszonyok is többen lehettek közöttük, bár sem számukat, sem nevüket nem ismerjük.

Hatodik csoport.

Nők a halál veszedelmében.

Hogy Jézus halálesetegnél is szabadítóként jelent meg, tapasztalták a bethániai nővérek: Mártha és Mária, testvérüknek, Lázárnak sirjánál. Jézus másik két halotttámasztásánál is találunk nőket: Kapernaumban és Nainban.

1. *Kapernaumban* egy 12 éves leánykát, a szülők egyetlen gyermekét ragadta el a halál (Mát. 9, 18, 19. 23—25; Márk 5, 22, 23, 35—43; Luk. 8, 41, 42, 49—56). Élte napjainak legszebb virulásában lett a halál zsákmányává, egy ezredesnek házába toppant be a Kaszás. Micsoda fájdalom úgy az apa, mint az anya számára. De Jézus szabadítóként jelenik meg. Nemcsak Jairus s nem csupán a tanítványok legmeghittebbjei, hanem Márk és Lukács bizonyossága szerint a gyermek anyja is tanuja lehetett Jézus nagyszerű cselekedetének.

2. Hasonlóan szívbemarkoló elbeszélést találunk Lukács evangéliumában (7, 11—15): a *naini* ifju feltámasztásában. Egyenesen feltűnő, hogy ezen eseményt csak egy evangélium tartotta fenn. Azért kell figyelemben részesítenünk e történetet, mert benne példát látunk arra nézve, mily borzasztó nagy lehet egy asszony kinszenvedése. Az özvegy elveszíti egyetlen fiát, életének támaszát s most öreg korának reménységét viszi a sirhoz. Nehezebb helyzet alig képzelhető el. E válságos pillanatban lép közbe Jézus. Megkönyörül az özvegyen s Jézus életereje a halottnak vissza adja életét. Mily sokat fejez ki az elbeszélés befejező mondása: „és adá őt az ő anyjának“. Ime tehát több asszony láthatá Jézust, mint a halál legyőzőjét.

Hetedik csoport.

Bűnnel terhelt asszonyok.

Jézussal futólag került érintkezésbe az a három nő is, akik-

nek *bűnükben* könyörületet mutatott: a nagy bűnös asszony (Luk. 7, 36—50), a házasságtörő feleség (Ján. 8, 1—11), a samariabeli asszony (Ján. 4, 6—42). Mind mélyen alásülyedt nők, bűnnel terhelték, akik nemükre gyalázatot hoztak: az egyik városszerte ismert bűnöző; a másikat házasságtörésen érték; a harmadik pedig kétes mulittal bíró asszony. Nem csodálkozunk a felett, hogy az emberek távol tartották magukat tőlük s velük minden érintkezést megszakítottak. De Jézus, aki mindenek Idvezítője, ezeket is gondoskodásába vette. A bűnösök és vámszedők barátja a női nem megtévedettjeit sem ítélte el, hanem megmentésükre sietett.

Feltűnőnek tarthatjuk, hogy e nők közül egyiknek sem értesülünk nevével. Azt, hogy a nagy bűnös asszony, akit Lukács 7-ben említ, ugyanaz a személy volna, mint a Lukács 8-ban szereplő Mária Magdaléna, már korábban teljesen önkényes és indokolatlan feltevésnek ismertük meg. Lehet, hogy e nőknek még később éltek rokonaik, lehet, hogy nevük a keresztény gyülekezetben feledésbe ment: mindenesetre a Szentírás finom árnyalata az, hogy eme bűnösök megmentését megörökítette, nevüket azonban nem.

Talán az a tény is feltűnhetik, hogy e három asszonyról szóló elbeszélés mindig csak *egyik* evangéliumban fordul elő.

Mind a három említett nő *városban* élt: a nagy bűnnel terhelt asszonyról nincs felemlítve, hogy melyik városban, a házasságtörő nő Jeruzsálemben, a samariabeli asszony Sikárban. Véletlen-e, vagy valami különös jelentősége van-e ennek? Már akkor úgy lett volna, hogy a városi viszonyok kedvezőbb teret nyújtottak a feslettségre, mint az egyszerű falusi helységek? Nem merészelünk rá felelni.

1. *A nagy bűnös asszonyról*, akit különben az Újszövetség csak „bűnös“-ként említ, a „nagy“ jelző elhagyásával, csupán annyit tudunk, hogy a városban általánosan ismert romlott nő volt; azonban Jézus iránti szeretetének és hálájának a vendéglátó gazda nagy meglepetésére rendkívül feltűnő módon adott kifejezést. Jézus bátran védelmére kelt az asztalnál ülökkel szemben s békével bocsátá el, biztosítván arról, hogy bűnei megbocsáttatnak. Jézusban megtalálta azt az embert, aki által bűnösségéből menekvést, lelke számára megnyugvást nyert. Ime van szabadulás Jézus Krisztus által oly személyek részére is, akik már szokásukká vált bűnös életmódba jutottak, akik a feslettség hatalmának bilincseiben szenvednek és saját erejükből nem képesek innen szabadulni. Minő vigasz azok számára, akik benső missziót végezve, elesett asszonyok és lányok

mentésén fáradoznak. Mig az emberek többségének, mint ama fari-zeusnak, csak hideg, kemény elítélő véleménye van ilyen személyek felől, semmi könyörület vagy remény irányukban, a Jézusra vetett tekintet jogot ad a reménységre.

2. A házasságtörő asszonyról szóló elbeszélés¹ Jeruzsálembé vezet bennünket. Lám, az ősi szent, istenes városban, az Úr szentélyének helységében is mily súlyos bűnesetek fordulnak elő. A házasságtörés tényén nem lehetett kételkedni, hiszen tettenérték az asszonyt. Afelől nem szól az evangélium, hogy ez egyetlen bűn-ese-e az asszonynak, vagy pedig különben is romlott életet folytatott. Az elbeszélésben az a különös, hogy az asszony nem önszántából megy Jézushoz, hanem Jézus ellenségei vezetik oda. Elő-állítás az irástudók és farizeusok számára kedvező alkalomként adódott, hogy Jézus ellen kelepcecül használják fel. Milyen viszonyban állott az asszony Jézussal, hogy hitt-e szavainak és áhítot-e bűnbocsánatra, vagy hogy egyáltalán beismerte-e bűnének nagyságát, nem tudhatjuk. Mennyire más, mint a nagy bűnös asszony. Egy másik, ezzel összefüggő sajátosság abban rejlik, hogy Jézus itt nem helyezi kilátásba a bűnei megbocsátását. Nem itéli el, csak inti, hogy mostantól fogva többé ne vétkezék. Nyílt kérdés, hogy a Jézussal való összetalálkozás az elvárható haszonnal járt-e az asszonyra nézve, vajjon megvolt-e mentve ezekután. Az is jelentőséggel bír, miként óv Jézus ilyen esetek irányában megnyilvánuló s magától értetődő elítéléssel szemben. Hol van az, aki maga teljesen tiszta? Kicsoda nem vétett a hetedik parancsolat ellen, annak legmélyebb értelme szerint?

3. Mig a bűnös nőkről szóló két előbbi történet Izrael népének körébe tartozó személyekhez vezetett, addig a harmadik elbeszélés során Samaria területére lépünk. A Sikárnál levő *samariabeli asszony* egy félig izraelita, félig pogány néptörzshöz tartozott, amely törzset Jézusnak zsidó kortársai a legnagyobb mértékben megvetették, de amelyiknek oly sok derék képviselőjét ismertük meg az evangéliumokban. A Jákób forrásánál feltűnt samariabeli asszony az egyetlen samariai nő, akiről az evangéliumok megemlékeznek.

Jézusnak ez asszonnyal való *összetalálkozása* látszólag véletlenül történt. Mig a nagy bűnös asszony vágyakozással s a meggyógyulás reményével eltelve megy Jézushoz, a házasságtörő nőt pedig akaratan kívül vagy épen annak ellenére viszik hozzá, addig

¹ Az Újszövetség több jó kéziratából hiányzik az egész elbeszélés.

itt történetes összetalálkozásról van szó, kapcsolatosan Jézusnak Samarián keresztül tett útjával. De mégsem véletlen eset; bizonyos jelentősége van annak, amikor az evangélista azt mondja: „Samarián kell vala pedig átmennie“ (Ján. 4,4). Isten akarata szerint történt.

Az asszony *előélete* rendkívül hányatott. Őt férje volt s most újból törvénytelen házasságban él egy férfival. Valószínűleg nem mindenik férje halt el, hanem ismételten házassági elválás esete forgott fenn. De minduntalan új házasságkötésbe ment bele. Nem lehet másképen elképzelni, minthogy az asszony újra meg újra könnyelműen ment férjhez s azután hűtlenségben elvált. Hogy eközben nemcsak férjei lehettek hibásak, hanem ő maga is vétkes volt, egészen bizonyosra vehetjük. Azonban élte sorának minden keserű tapasztalata ellenére sem tért le a bűn útjáról, nem hagyott fel romlott életmódjával. Jézus tanítványai maguk is csodálkoztak azon, hogy beszédbe ereszkedett Jézus az asszonnyal (27. v.), e körülmény arra nézve nyújt bizonyítékot, hogy közönséges életfolytatásának nyomai arcáról leolvashatók voltak; feltűnően züllött nő benyomását tette. A samariabeli asszonyban mélyre süllyedt, javulásra képtelen nőt ismerünk meg, aki kalandos életviszonyai közt nem akart új ösvényre térni.

Mikor Jézus összetalálkozik az asszonnyal, bűnösségének *lelki életére* gyakorolt hatása is észrevehetővé válik. Tekintete földi dolgokra irányul; vallásos igazságok iránt nincs érzéke, Jézus szavainak komolysága elől kitér, miközben arra igyekszik, hogy a figyelmet magáról elterelje s a beszélgetés fonalát átvigye a zsidók és samarabeliek közt fennálló régi vitára. A lelkiismeret szavát akarja elnémitani. Bűnöző élete valláserkölcsi érzékét s belátását letompította. Lelki élete csaknem kihalt. Általános tapasztalat: a bűnös élet nemcsak az egészséget és családi életet ássa alá, hanem a lélek életét is; ez a bűn legnagyobb átka.

Mégis Jézus *lelki átalakulást* idéz elő e megtévelyedett asszonynál. *Szívélyessége* útján éri el ezt, azáltal, hogy egyáltalán beszédbe ereszkedik vele s tőle szívességet kér; nem veti meg ez asszonyt. Eléri továbbá *igazságossága* útján, azáltal, hogy egészen nyíltan, bár a legnagyobb figyelmességgel beszél vele eddigi életéről, kimélet nélkül, de nem gúnyosan; a zsidók és samariabeliek viszonyáról is teljes nyíltsággal beszél Jézus s elismeri Izrael népének elsőbbségét (22. v.); nyíltan szól saját magáról s mint Isten fiának az Atyához való viszonyáról, amit Jézus a legtöbb esetben elhallgatott, eme bűnös asszony előtt leplezetlenül kimondotta. Tette

ezt továbbá *odaadásával*; fáradt volta ellenére (6. v.) az asszonnyal beszédbe kezd, miből az evangélium bizonyára csak az alapgon-
dolatot adja vissza; azután néhány napra a városban marad (40. v.), bár ez ellenkezett a zsidók felfogásával; neki azonban ideje volt erre a szájalomra méltó samariabeliek érdekében. Nagy lélekismerő bölcsességével s odaadásával Jézus az eltévedett asszonyt megtérítette. Hitre vezérelte.

Okunk van annak elhívésére, hogy a samariabeli asszony ez időtől kezdve *új életet* folytatott, hogy ama látszólag véletlen össze-
találkozása Jézussal döntő forduló pontot jelentett életében, sőt ettől kezeve Jézusnak követője lett: az első a megvetett samariabeli asszonyok között.

Ha visszapillantunk azon három asszonyra, akik bűnösségükben Jézus közelségébe kerültek, két lényeges *gondolat* tárul előnkbe. Egyfelől látjuk az *érzékiség* hatalmát, ami a nőt oly mélyen a bűnbe és nyomorba dönti; pogányok és zsidók erkölcsi alásüljedését látjuk magunk előtt. Kétségbeejtő kép. Másfelől Jézust épen ezen elesett asszonyokkal való bánásmódja folytán kitünő *lelki gondozónak* ismerjük meg, aki mindenkivel az illető egyéniségének megfelelően tud bánni: a bűnei megbánására kész asszonyt békességnek szavával vigasztalja, a bűnökkel terhelt házasságtörő nőt bepanaszló ellen intézett támadásával védi, a kitérni akaró samariabeli asszonyt szent komolysággal s üdvötadó szeretet barátságos hangjával ragadja meg. Az ember bűnösségének sötét arcával szemben ott áll a bűnökből szabadító fénylő tekintet.

Nyolcadik csoport.

Nemeslelkű nők.

A Jézussal személyes összeköttetésben álló nők közül kevés van már olyan, akit meg kell említenünk. Nemeslelkű nők cím alatt foglalhatjuk egybe ezeket. Egyikkel Jézus gyermekkorának történetében találkozunk, a másik kettővel pedig nyilvános munkásságának idején, végül szenvedéseinek történetében jó tekintetbe még egy hely.

1. Rövid, de gazdag tartalmú Lukács evangélistának *Annáról* szóló tudósítása (2,36—38); ez asszony Jézusnak a jeruzsálemi templomban történt bemutatása alkalmával tünt fel. Atyjáról, az Ázer nemzetségből származó Fánuelről nem tudunk semmit. Azon körülményben, hogy Jézus életének első napjaiban hozzá ment Galilea asszonyai közül, amely tartományban törzse lakott, mintegy annak

megjövendölését láthatjuk, hogy Jézus a lenézett galileabeliek részére is örömmel fog hozni (összehasonlítandó Máté 4,12 stb.). Anna azon kevesek egyike, akiket az Újszövetség profétaasszonynak nevez, egyben személye biznyság arra nézve, hogy mennyire igaztalan volt a főpapok és farizeusok önhitt állítása: „Galileából nem támad proféta“ (Ján. 7,52).

Anna igen érdekes múltra tekinthetett vissza. Hét évig élt férjével, de korán özvegységre jutott; most már 84 éves tisztas öregsasszony. Rövid házasságára mintegy 50—60 éves özvegység következett. Azonban nem ok nélkül hívták Annának, ami nem más, mint Johanna, vagyis nyelvünkön kegyelt, kegyelemben részesült. Életét teljesen az Úr szolgálatának szentelte, mindig a templomban időzött s ott az elég nagyszámban lévő fülkék egyike rendelkezésére bocsátatott. Amikor a megígért Messiást láthatta, dicsőítette az Urat és öregségének örömét tovább adta mindenkinek, akik Jeruzsálemben szabadulást vártak. A Messiás születése barátságos fényt sugárzott e magas kort elért asszony életére. Alkonyat idején támadt fény.

2. Egy másik nemeslelkű nővel ugyancsak Jeruzsálemben találkozunk: *a szegény özvegyasszony ez*, ki a templomban egész vagyonát odaadta áldozatképpen (Márk 12,41—44; Luk. 21,1—4). Bármilyen jelentéktelen is lehetett adománya a gazdagok ajándékai-val szemben, mégis ő egyedül érdemelte ki Jézus elismerését. A szegény asszony fillérének fogalma mai napig fennmaradt a keresztények között; önzetlenségének és önmegtágadásának, Istenbe vetett bizalmának és szeretetének eme cselekedete minden időknek példaadása. A szegény özvegyasszony megmutatta, hogy adni és ajándékozni nem a tehetősek és gazdagok előjoga s hogy Isten előtt nem az adomány nagysága, hanem az adakozó érzülete számít. Hány szegény tapasztalta azóta, mily boldogság az adás s hány gazdag szégyenült meg a szegény özvegyasszony előtt.

3. Hogy mennyire lelkesítőleg hatott a nőkre Jézus tevékenysége, azt szemlélhetjük *a sokaság közül való asszonynál*, az egyszerű nép képviselőjénél, aki áradozó szókkal boldognak mondja Jézus anyját (Luk. 11,27—28). Egy anya örömét és büszkeségét érezi annak nagy fia felett, aki oly erővel tudott beszélni és oly hatalommal cselekedni. Azonban Jézus az érzelmek eme túláradásának ellenáll: nem a személyével való külsőleges összefüggés, hanem szava iránti engedelmisség nyer hangsúlyozást.

4. Végre Jézus szenvedéseinek történetében *Jeruzsálem leányai*

említettnek, mint nemeslelkű asszonyok (Luk. 23,27—31). Ime Jézusnak Jeruzsálemben is számos nőkövetője akadt. Nagy részvéttel kísérik a Golgotára vezető utolsó nehéz útján. Bizonytalán őszinte volt ez a Jézus iránt mutatott részvét; igazi női könyörületesség jutott benne kifejezésre. Kétségtelenül félreértés volna, ha azt gondolnók, hogy ez a gyöngéd részvét Jézusra nem tett mély benyomást. Jézus az emberi sziveknek minden nemes dobbanását megértette és értékelte. Szeme előtt azonban a jövőnek kétségbeejtő képe lebegett, — mit fognak majd ez asszonyok átélni, amikor az anyai szív legnagyobb fájdalmait kell szenvedniök. Szive megesik e szerencsétleneken. Mig az asszonyok a jelen fájdalom által emésztődnek s magokat teljesen átadják a pillanat hangulatának, addig Jézus világos tekintettel néz a fenyegető és borzalmas istenítélettel közeledő jövő felé. Akin szánakoztak, az maga érez szánalmat.

Ime számos nemeslelkű nővel találkozunk Jézus életében: gyermekkorától haláláig; nagy lélekkel megáldott asszonyok egyszerű és előkelő körből, szegények és gazdagok közül, némelyek izzó lelkesedéssel Jézus iránt, mások meleg részvétérzéstől áthatva, egyik pedig áldozatkész szívének jelében állva.

Kilencedik csoport.

Nők, akik nem voltak személyes érintkezésben Jézussal.

Kevés olyan nőt említenek az evangéliumok, akik sem Keresztelő Jánossal nem álltak összeköttetésben, sem pedig Jézussal nem voltak személyes érintkezésben.

1. A *vakon született* meggyógyításának történetében a farizeusok a szülőket mint tanukat hallgatják ki (Ján. 9, 18—23). Azonban amennyire az apa nem bír bátorsággal Jézus mellett tanúságot tenni, éppen úgy az *anya* sem. Megerősítik, hogy fiuk vakon született, de attól félve, hogy a zsidók gyülekezetéből kirekesztetnek, nem merészelik megvallani Jézus ellenségei előtt fiuk csodálatos jóltevőjének kilétét. Milyen hálátlanság apa és anya részéről egyaránt.

2. Néhány olyan nőt, akik nem kerültek személyes összeköttetésbe Jézussal, kinszenvedéseinek történetében ismerünk meg: így azon elbeszélésben, amikor Péter megtagadja Jézust. Igaz, hogy az evangéliumok adatai nem egyeznek meg. Máté (26, 69, 71) *két szolgálóleányról* beszél; egyik Péterhez intézi szavát; a másik az ottlevőknek szól felőle. Márk (14, 66, 69), hozzátéve, hogy az a főpap szolgálója, csupán egy szolgálóleányról tesz említést; a *leány*

először Péterhez, másodsor az ottállókhoz beszél. Lukács (22, 56) csak egy leányról tudósít; ez Pétert csak egy izben szólítja meg, szerinte a második és harmadik kísérlet férfiak részéről történik. Végül János (18, 17) csak egy leányt említ, s azt ajtóőrző leánynak nevezi; csak egyszer fordul Péterhez; Péter válaszában „asszony“-nak mondja e nőt. A tudósításokban rejlő eltérést nem igen lehetséges kiegyenlíteni; de nincs is nagy jelentősége ennek. Vitán felül áll, hogy a kérdezősködő nőszemély vagy személyek részéről semmi szeretet vagy részvét nem nyilvánul meg Jézussal szemben, beszédjük hangja undort keltő. Szégyenteljes dolog az, hogy szolgálóleány, talán rabszolganő, képes volt Pétert, a sziklaszilárd férfit törbe csalni. Hányszor ismétlődött meg ez a történet az életben, hány önbizalommal telt férfit csábított Jézus megtagadására s bűnre egy jelentéktelen, aljas nő!

3. Végül Jézus kinszenvedéseinek történetében találkozunk egy olyan asszonnyal, aki nem volt személyes ismeretségben vele; igazi nemeslelkű asszony, *Pilátus neje*.

A Szentírás nem jegyezte fel nevét. Claudia Porculának hívták. Máté evangéliumának egyik rövid versében (27, 19) hallunk róla csupán. Álmodást látott s ennek hatása alatt vissza akarja tartani férjét Jézus elítélésétől; igaz embernek nevezi Jézust. Nem tudjuk, vajjon már korábban tudott-e valamit Jézusról, vagy csak az ítélethozatal napján hallott róla. Éppen úgy eldöntetlenül marad az a kérdés, vajjon isteni sugalomnak tekintsük-e a cselekvésre indító álmodást, vagy ne. Mint pogány nő mindenestre sokat adott az álom jelentésére, amint ez a rómaiaknál általános szokás volt. Talán az istenek bosszujától való félelem szállta meg — hátha férje igaztalanul ítéli el Jézust. Ellentétben azon gyakorlattal, ami a római hivatalviselők feleségeinél szokássá vált — Pilátus neje megkísérli beavatkozni férje hivatalos ténykedésébe. Azt, hogy Pilátus milyen álláspontot foglalt el nejeinek üzenetével szemben s milyen hatást tett rá a hír, komolyan vette-e azt vagy neje aggodalmát egy örült, asszonyos babona folyamánának tekintette, — az evangélista egy szóval sem jelzi. Csak azt az egyet tudjuk, hogy sem felesége, sem saját lelkiismerete nem akadályozta meg Pilátust Jézus halálraítélésének kimondásában. Lehet, hogy Pilátus feleségénél bizonyos foku vallásosság nyilatkozott meg, vagy talán babonás volt; mindenestre lelkiismeretlen férjét feleségi hűséggel igyekezett visszatartani. Ő az egyetlen római nő, akit az evangéliumok megemlítenek. Örvendünk lehet, hogy nemeslelkű pogány asszony! Ez a dicsőség az

ővé akkor is, ha nem emeljük a szentek közé, mint a görög-katolikus egyház teszi. A nőnek férje hivatalos dolgaiba való beavatkozása mindig valami különleges körülményre vezetendő vissza; azonban nem tagadhatjuk, hogy sok esetben helyesebben ítél és dönt a nő természetes érzéke, mint a férfi rideg okoskodása vagy lelkiismeretlensége. Azt is látjuk végül ezen esetből, hogy pogányoknál sem volt mindig kihalva a jog és igazság iránti érzék. Nem mindenik pogánynál némult el a lelkiismeret szava.

Összefoglaló visszapillantás.

Elég tekintélyes azon nők száma, akiket az evangéliumokból megismertünk. De vajjon nem *hagytunk-e figyelmen kívül* egyeseket előadásunk során? Miért nem szóltunk arról az asszonyról, ki a sok liztthez egy kevés kovászt elegyített, vagy arról, aki elveszített egy drakhmát s azt újra megtalálta; vagy miért nem említettük az állhatatosan könyörgő özvegyasszonyt, ki az igaztalan bírót kérésével ostromolta, vagy az okos és balgatag leányokat? A felelet az, hogy itt Jézus példázatairól van szó, amelyek történelmi hitelességre nem tarthatnak számot. Még egy történetet bizonyára többen szívesen vettek volna: azt, amikor Jézus megáldja a kis gyermekeket. Nem érdemelték-e meg az anyák, hogy megemlékezzünk róluk? Úgy a népies elbeszélésekből, mint a művészi feldolgozásokból megszoktuk, hogy *anyákra* gondoljunk itt. A württembergi énekes könyvben előforduló Krummacher-féle dalban (508, 5) is ezt a kifejezést találjuk: „Akkor fennhangon mondá egyik tanítvány: Engedjétek hozzá! Az anyák szorongva figyelték.“ Azonban az evangéliumokban erről egyetlen szó sincs. Ott csak ennyit találunk: „Vivének hozzá kis gyermekeket.“ Azt, hogy kik vitték, férfiak vagy asszonyok voltak-e, egyelőre eldöntetlenül hagyjuk. Az evangéliumokból inkább az vehető ki, hogy a gyermekeket vivő személyek legalább is részben férfiak voltak. Háromszor fordul elő az evangéliumi tudósításokban az „ők“-et jelentő görög szó (Máté 19, 13; Márk 10, 13; Luk. 18, 15) s mindig férfiakra vonatkozó (masculin) formájában. Tehát azok közt, akik vitték a gyermekeket, férfiaknak is kellett lenniök. Ennek meg van a maga jelentősége: nemcsak az asszonyok dolga a gyermekeknek Jézushoz való vezetése, hanem szent kötelessége ez a férfiaknak is.

Ha visszapillantunk az evangéliumok nőalakjaira, szinte csodálkozunk a felsorolt nők *számán*. 11 nőt ismertünk meg olyant, akik névszerint említettnek. 17—18 nőnek a nevét nem tudjuk meg.

Ezenkívül eltekintettünk Jézus leánytestvéreitől, az ő nőkövetőitől, akiknek nevét nem ismerjük, azután Jeruzsálem leányaitól, utóbbiaknak számát sem tudhatjuk. Bizonyára még jóval nagyobb azon nők száma, akikkel Jézus ismeretségben állott. Sok asszony volt az általa meggyógyított betegek között, továbbá azon néptömegek közepette is, akiknek hirdette az evangéliumot. Amikor Jézus a pusztában sokakat megvendégel, Máté evangélista kifejezetten bizonyoságot tesz asszonyok jelenlétéről, természetesen anélkül, hogy számukat hozzávetőleg is megmondaná. Mennyire áldásos volt Jézus munkássága nemcsak egyesekre nézve, hanem a nők összességére is!

Ha szemlét tartunk az evangéliumoknak egyenkint megnevezett nőalakjai felett, bámulunk azoknak előnkbetűnő *sokféleségén*. A legkülönbözőbb *koru* nők szerepelnek, Jairus 12 éves leánykájától és Salómétól, az ifju táncosnőtől kezdve a tiszteletre méltó Erzsébet és a templomban levő 84 éves Anna személyéig. A legkülönbözőbb *társadalmi állásu* asszonyok vannak itt: rabszolganők, szabadosok, hivatalt viselők feleségei, fejedelemnők; a legnagyobb szegénységben levők, továbbá jó módban élő asszonyok, akik Jézust támogatni tudják, sőt vannak királyi házból való nők is. Éppen ilyen sokfélék ezen nők *családi viszonyai*: hajadon leányok, számos férjes asszony, több özvegy, aztán megtévelyedett nő s egy törvénytelen házasságban élő asszony. A nők legnagyobb többsége a zsidók közül való, de van samariabeli, kananeai illetve görög és római nő is. *Faji sokféleségükkel összefügg vallási* különbözőségük. Legtöbben a régi kiválasztott néphez tartoznak, van egy felpogány és két egészen pogány nő. Különböző az egyesek *erkölcsi* magatartása is: van közöttük fennkölt jellemű, hűséges, odaadó, áldozatkész, szelid, istenfélő nő, van könnyelmű, felületes, közömbös, közönséges, durva, kegyetlen, vérszomjas, bűnös, romlott. Különböző *Jézushoz való viszonyuk*: egyfelől gyűlölet vagy legalább is tartózkodás irányában, másfelől szeretet, bizalom, odaadás, szolgálatkészség, sirig tartó hűség.

Ha napjainkban hajlandók vagyunk különös hangsúllyal állítani, miszerint a kereszténység is a férfiak problémája, akkor ellenében a női nemnek pogány felfogás szerint való megítélésével, Jézus élete és munkássága alapján ki kell emelnünk, hogy Jézus a nőknek is szabadítója.

A nőalakoknak és jellemeknek bámulatos változatosságát találjuk. Ha valaki a Szentírásban elmélyed, „keres“-ését gazdag „talál“-ás jutalmazza.

Fordította: *Boros Jenő*.

Vége.

IRODALOM

Giovanni Papini: Szent Ágoston. Fordította: Dr. Révay József. Az előszót írta: Dr. Vass József, miniszter. Athenaeum kiadása, Budapest. 1930. 256 oldal.

A *Krisztus élete* világhírű szerzőjének legújabb könyve. A magyar fordítás június hó folyamán jelent meg. Azzal az érdeklődéssel vettem kezembe ezt a könyvet, amely két ilyen rendkívüli személyiségnek, mint Augustinus és Papini, a találkozásakor mindekit elfog. Augustinus — a római egyház négy nagy egyházatyáinak egyike, és Papini — ez az univerzális műveltségű, kitűnő stilusu konvertita, olyan lelki problémákat tárnak elénk, amelyek mindannyiunknak életbevágó kérdéseket adhatnak fel a felelet némi reményével. Mindkettő a világ embere volt, művelt, filozófus, széles horizontu lélek; ragyogó személyiségek, Augustinus mint rétor és Papini mint stilus-művész, ott ragyogtak koruk szellemi horizontján a legfényesebb csillagok között. Mind a ketten beledobták magukat a szenvedélyek, testi kielégülések és az erkölcsi nihilizmus karjai közé. És a végén mind a ketten megtértek, azzal a komoly, sőt komor hátatfordítással, amelyet William James és Leuba az abnormalis vallásos élmény iskolapéldáiként állítanak elénk. Ez a megtérés a maga rendkívüliségében magyarázatra szorul. Nem mentegőzésre, s nem is dicsekvésre, e két fogalom a felekezeti bigottság és a vallástalan kételkedők részre, hanem csak magyarázatra, amely követőket vonzzon, vagy az elfogulatlan vizsgálódók számára segítségül szolgáljon. Eme magyarázat szükségességének átérzése iratta meg Augustinus-szal a *Vallomások*-at, Papini-vel pedig a *Szent Ágostont*.

Szent Ágoston, az ember. Ez a tárgya ennek a könyvnek, mert hiszen magának Papininak is ez lehetett a legérdekesebb: felfedezni azokat a közös lelki motívumokat, amelyek a fertőtől a megtértek tiszta csucsáig vezettek. S Ágostonnak egész élete elvonnul szemünk előtt, részletesen, néha talán túlzott precizitással, a